

Oponentský posudek dizertační práce

Název: Tvorba a hodnocení informačních zdrojů v medicíně

Doktorand: MUDr. Aleš Janda, MSc.

Ústav lékařské informatiky 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy

Školitel: doc. MUDr. Pavel Kasal, CSc.

Dizertační práce MUDr. Aleše Jandy, MSc. má po formální stránce výbornou úroveň. Skládá se z teoretické části, části hodnotící vlastní tvorbu systematického přehledu a meta-analýzy imunohistochemických prognostických markerů u intrakraniálních ependymomů a z vlastních komentovaných příspěvků do českých i zahraničních časopisů. Je přehledně a dobře graficky zpracována na 131 stranách. 122 stran textu je vhodně doplněno tabulkami a přehlednými grafy. Součástí doktorské práce je i pět publikací v původní plné („full-textové“) podobě, které se vztahují k tématu disertace. Citace z literatury v počtu 200 ukazují na dobrou orientovanost ve zvoleném tématu a jsou vysoce aktuální. Doktorand dokládá rozsáhlý přehled vlastních publikací, z nichž mnohé byly publikovány v časopisech s impakt faktorem. Disertační práce je psána výtečnou češtinou bez obvyklých překlepů a chyb v diakritice.

Cíle, které si ve své práci doktorand vybral k prozkoumání a zpracování, tedy posouzení kvality informací ve zdravotnictví a vytvoření systematického přehledu a meta-analýzy nádorové tematiky, které nebyla doposud systematickým způsobem shrnuta, byly zvoleny uvážlivě, jejich splnění bylo v předložené práci doloženo a relevantně komentováno. Exploze biomedicínské literatury od 2. poloviny 20. století v ročním objemu asi 20 tisíc časopisů a 2 milióny článků začala komplikovat průběžné sledování nových vědecko-výzkumných poznatků. Lékaři i ostatní zdravotničtí profesionálové včetně řídicích pracovníků mají vysoké požadavky na široké spektrum klinických informací o efektivních postupech ve zdravotnictví. Doktorand se ve své teoretické části zaměřil na kvalitu zdravotnických informací především z pohledu medicíny založené na důkazu (EBM), která pracuje se širokým spektrem vědeckých poznatků s nutností jejich kategorizace v rámci tzv. hierarchie

neboli pyramidu důkazů. Přehledně demonstuje základní informační zdroje EBM, které výstižně charakterizuje a doporučuje jejich klinické využití. V další části se věnuje tradičně k nejvyhledávanějším typům publikací přehledovým článkům, které vznikají jako produkt syntézy vědeckých poznatků. V kapitole „Tvorba systematického přehledu a meta-analýzy“ poukazuje na stoupající oblibu systematických přehledů v celé řadě prestižních recenzovaných časopisů, zejména pro jejich snahu o vědeckou objektivitu při posuzování často kontroverzních názorů na daný klinický problém. Text kapitoly je koncipován jako metodická znalostní báze potřebná k provedení systematického přehledu doplněného meta-analýzou, která tak jak autor práce uvádí, v českém písemnictví chybí. Jsou velmi didakticky správně popsány všechny kroky, které hrají důležitou roli při tvorbě systematického přehledu. Názorně je upozorněno i na možné chyby, které vznikají při identifikaci relevantních studií. V tabulce 2.3, která uvádí výčet základních parametrů použitelných při posuzování vhodnosti studie pro systematický přehled je omylem dvakrát uveden parametr – design studie a její kvalita. Velmi dobře a přehledně je zpracovaná i kapitola pojednávající o statistických metodách používaných při meta-analýze. Text má velmi dobrý edukační charakter, který by jistě obohatil výuku epidemiologie na lékařských fakultách, který by měl být zařazen do výuky již v první třetině kurikula s cílem „naučit“ naše studenty epidemiologicky myslet.

Nejdůležitějším a velmi zdařilým i originálním projektem doktorského studia bylo vytvoření systematického přehledu a meta-analýzy imunohistochemicky detekovatelných prognostických markerů v nádorové tkáni ependymálních tumorů s velkým klinickým dopadem na stratifikaci pacientů do rizikových skupin. Tento systematický přehled je v českém prostředí ojedinělý a po metodické stránce neocenitelným kompasem pro další následovníky. Autor čtenáře provádí krok za krokem při vytváření systematického review a názorně své kroky komentuje a zdůvodňuje. Své závěry, které publikoval se svými kolegy v prestižním onkologickém časopise ve velmi dobré diskusi kriticky hodnotí a naznačuje i další směry potenciálního výzkumu.

K předložené práci mám dvě otázky:

1. Jaký názor má doktorand na zavedení „Medicíny založené na důkazu“ do kurikula na českých lékařských fakultách?

2. Jakou hodnotu přisuzuje autor při posuzování kvality studie tzv. ztrátě pacientů/probandů ve sledovaných kohortách?

Závěry oponentského posudku

1. Téma disertační práce je vysoce aktuální a bylo zvoleno dobře. Pojednání řešící tuto problematiku je v české literatuře ojedinělé a přináší poučení pro kliniky, ale i studenty medicíny případně biomedicínckého vzdělání. Po formální stránce práce převyšuje požadavky na způsob zpracování disertační práce. Je psána velmi srozumitelně, dobře dokumentována a vhodně členěna tak, aby vynikl vlastní přínos autora k problematice.
2. Práce je založena na dokonalém zvládnutí problematiky studiem světové literatury a vyhodnocení dostatečného vlastního klinického materiálu. Výsledky jsou podány výstižnou a seriózní formou, dokládající vědeckou zkušenost a mezioborový přehled autora.
3. Tématem, zvolenými metodami, dostatečně rozsáhlým souborem a logickým komentářem tedy práce splnila stanovené cíle.
4. Předložená disertační práce je přínosná interdisciplinárně a oponent ji proto doporučuje bez výhrad k obhajobě, po jejím úspěšném průběhu navrhuje udělení akademického titulu doktor, ve zkratce Ph.D., dle §46 Zákona o vysokých školách č.111/98 Sb.

V Olomouci, dne 3. června 2010

prof. MUDr. Vladimír Míhál, CSc.
Dětská klinika LF UP a FN Olomouc